

اظهارنظر کارشناسی درباره:

«طرح ادغام شورای عالی فناوری اطلاعات در شورای عالی فضای مجازی و حذف ماده (۴) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات»

بیان موضوع

شورای عالی فضای مجازی در تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ براساس حکم خردمندانه مقام معظم رهبری به‌عنوان نقطه کانونی متمرکزی برای سیاستگذاری، تصمیم‌گیری و هماهنگی در فضای مجازی کشور تشکیل شد و براساس همین حکم نیز مقرر شده است که به کلیه مصوبات آن ترتیب اثر قانونی داده شود. براساس حکم رهبر معظم انقلاب اسلامی کلیه فعالیت‌های عرصه سیاستگذاری فضای مجازی باید به‌صورت متمرکز انجام شود و از موازی‌کاری در عرصه سیاستگذاری و تصمیم‌گیری اجتناب شود، لازمه این امر اصلاح وظایف و تکالیف شوراهایی است که پیش از این طبق قوانین قبلی، سیاستگذاری در عرصه فناوری اطلاعات و ارتباطات و فضای مجازی انجام می‌دادند. چهار شورا قبل از تشکیل شورای عالی فضای مجازی در عرصه سیاستگذاری فناوری اطلاعات و ارتباطات وظیفه قانونی داشتند که عبارتند از:

۱. شورای عالی فناوری اطلاعات،

۲. شورای عالی انفورماتیک،

۳. شورای عالی اطلاع‌رسانی،

۴. شورای افتا (امنیت فضای تبادل اطلاعات).

از بین شوراهای ذکر شده تنها شورای عالی فناوری اطلاعات براساس مصوبه قانونی مجلس تشکیل شده و بقیه شوراهای براساس مصوبات شورای انقلاب، شورای عالی انقلاب فرهنگی و هیئت وزیران تشکیل شده‌اند.

هدف از لایحه

براساس آنچه در مقدمه اشاره شد با توجه به تشکیل شورای عالی فضای مجازی، طرح قانونی حاضر درصدد است با ادغام شورای عالی فناوری اطلاعات و ارتباطات در شورای عالی فضای مجازی از تفرق و موازی‌کاری در عرصه سیاستگذاری فضای مجازی جلوگیری نماید.

سابقه قانونی شورای عالی فناوری اطلاعات

این شورا براساس ماده (۴) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مصوب ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی تشکیل شده است و به‌منظور سیاستگذاری و تدوین راهبردهای ملی در قلمرو فناوری اطلاعات، تدوین برنامه‌های میان‌مدت و بلندمدت برای توسعه پژوهش‌های کاربردی در قلمرو فناوری اطلاعات و همچنین گسترش کاربری فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشور و برنامه توسعه بخش‌های مختلف تشکیل شده است.

مشخصات طرح

دوره نهم - سال سوم

شماره ثبت:

۵۰۴

شماره چاپ:

۱۱۶۶

تاریخ چاپ:

۱۳۹۳/۶/۹

معاونت پژوهش‌های
زیربنایی و امور تولیدی

نام دفاتر:

مطالعات ارتباطات و

فناوری‌های نوین

مطالعات فرهنگی

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۸۰۱۳۹۳۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۳/۷/۲۲

اساسنامه این شورا براساس تکلیفی که در ماده (۴) قانون مذکور به آن اشاره شده است در تاریخ ۱۳۸۳/۶/۱۴ به تصویب هیئت وزیران رسیده است. همچنین بر طبق همین ماده قانونی، تصمیمات شورا با رعایت سیاست‌های کلی نظام در چارچوب قوانین و مقررات، پس از تأیید ریاست محترم جمهور توسط وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات ابلاغ می‌گردد و مسئولیت و نظارت بر حسن اجرای آن برعهده وزیر خواهد بود. ترکیب اعضای این شورا براساس اساسنامه، درون‌دولتی است و شامل رئیس‌جمهور (رئیس شورای عالی)، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، وزیر صنعت، معدن و تجارت، معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست‌جمهوری، وزیر دفاع و پشتیبانی، وزیر کار، رفاه و تأمین اجتماعی، وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس کل بانک مرکزی به‌همراه سه نفر از متخصصان فناوری اطلاعات از بخش دولتی به پیشنهاد وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات و حکم رئیس‌جمهور است.

اشکالات حقوقی مطرح

براساس طرح پیشنهادی علاوه بر حذف ماده (۴) «قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات»، کلیه وظایف، امکانات، تجهیزات، نیروی انسانی و بودجه‌ای «شورای عالی فناوری اطلاعات» به «شورای عالی فضای مجازی» منتقل می‌شود. مسئله مهمی که درخصوص این امر وجود دارد این است که «شورای عالی فضای مجازی» براساس فرمان مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ تشکیل شده است. به‌موجب این فرمان «... شورای عالی فضای مجازی کشور با اختیارات کافی به ریاست رئیس‌جمهور تشکیل می‌گردد و لازم است به کلیه مصوبات آن ترتیب اثر قانونی داده شود ...».

همچنین مطابق فرمان مزبور اعضای حقوقی و حقیقی این شورا و وظایف و اهداف شورای مزبور مورد تصریح واقع شده‌اند. لذا هرگونه تغییر در وظایف و کارکرد این شورا (شورای عالی فضای مجازی) منجر به اصلاح و نقض حکم رهبری شده و خلاف موازین شرع و مغایر اصل پنجاه‌وهفتم قانون اساسی تلقی می‌شود و این امر صرفاً در صلاحیت مقام معظم رهبری می‌باشد. شورای نگهبان نیز مکرراً در نظریات خود سلب یا اضافه نمودن وظایفی ازسوی مجلس به نهادهایی که به‌موجب فرمان رهبری تشکیل شده‌اند را خلاف موازین شرع و مغایر اصل پنجاه‌وهفتم قانون اساسی دانسته است.

به‌عنوان نمونه شورای نگهبان در اظهارنظر خود نسبت به بند «۱۰» جزء «ب» ماده (۲) «لایحه اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» چون شامل دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی که زیر نظر فرماندهی معظم کل قوا است، می‌گردد از این جهت خلاف موازین شرع و مغایر اصل پنجاه‌وهفتم قانون اساسی شناخته است. یا درخصوص مواد متعددی از این لایحه که معارض با وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی است خلاف موازین شرع و مغایر اصل پنجاه‌وهفتم قانون اساسی شناخته شده است (نظریه شماره ۸۱/۳۰/۱۹۴۳ مورخ ۱۳۸۱/۹/۵ شورای نگهبان).

بنابراین ماهیت اضافه نمودن وظایف و امور دیگر به نهادی که ازسوی مقام معظم رهبری ایجاد و وظایف و مأموریت‌های آن مشخص شده است ازسوی نهاد و مرجعی دیگر بجز شخص مقام معظم رهبری واجد ایراد می‌باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

با توجه به اشکالات حقوقی طرح، صرف‌نظر از اینکه وظایف این دو شورا تا چه حد با یکدیگر همپوشانی دارند، به‌دلیل اینکه منجر به اضافه نمودن وظایف و اموری به شورای عالی فضای مجازی که به‌موجب حکم مقام معظم رهبری ایجاد و وظایف و مأموریت‌های آن مشخص شده است، می‌گردد، طرح در شکل فعلی خلاف موازین شرع و مغایر با اصل پنجاه‌وهفتم قانون اساسی است. برای رفع مغایرت و همچنین رفع چالش‌های ناشی از همپوشانی وظایف شورای عالی فناوری اطلاعات با شورای عالی فضای مجازی، با توجه به اینکه برخی از اهدافی که شورای عالی فناوری اطلاعات بر مبنای آن تشکیل شده است جنبه سیاست‌گذاری ندارد و صرفاً جنبه هماهنگی اجرایی بین دستگاه‌های اجرایی در درون قوه مجریه را دارد، که یکی از فعالیت‌های اصلی اجرایی، در حوزه دولت الکترونیک و کاربردهای الکترونیک است؛ پیشنهاد می‌شود طرح از موضوع حذف ماده (۴) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و ادغام شورای عالی فناوری اطلاعات و ارتباطات به طرح اصلاح قانون وظایف و اختیارات در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تغییر یابد. وظایف شورای عالی فناوری اطلاعات صرفاً به هماهنگ‌کنندگی و برنامه‌ریزی اجرایی در موضوع توسعه کاربردهای الکترونیکی و دولت الکترونیکی در سطح کشور به‌وجود نیاید. بالطبع تغییراتی در اساسنامه شورای عالی فناوری اطلاعات نیز لازم است که پس از اصلاح قانون وظایف و اختیارات، این اصلاحات باید در اساسنامه آنها لحاظ شده و به تصویب مرجع قانونی برسد، البته لازم به‌ذکر است که در جهت رفع چالش‌های سیاست‌گذاری و راهبری در عرصه فضای مجازی لازم است برخی دیگر از مفاد متعارض با اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی و سایر احکام مرتبط مانند پیوست حکم مقام معظم رهبری در خصوص تشکیل شورای عالی فضای مجازی که در اساسنامه برخی دستگاه‌های دیگر در مجموعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات وجود دارند، مورد بازنگری قرار گیرند.

